

Medijski alpinizem

Tomaž Humar znova v Rupalski steni Nanga Parbata – medijski pritiski, zgodovinsko helikoptersko reševanje in polemike o smiselnosti takšnega početja

✍ Boris Strmšek

Verjetno še ni bilo alpinističnega dogodka, ki bi tako razburil slovensko javnost kot zadnji načrt Tomaža Humarja, da prepleza Rupalsko steno Nanga Parbata. 8125 metrov visoka gora v Pakistanu, ki skupaj z Anapurno (8091 m) in drugo najvišjo goro sveta K2 (8611 m) sodi med najnevarnejše osemtisočake, je bila tokrat premočna za »našega Tomaža«. Same priprave pod goro, vzpon in predvsem dramatično reševanje so sprožili vrsto polemik v slovenskih medijih, ki so bili močno vključeni v dogajanje. Za nekatere je junak, za druge norec, ki se igra z življenjem. Že pred odhodom odprave v Pakistan je bilo načrtovano dejanje predstavljeno v različnih medijih in ti so nato spremljali vsa dogajanja pod goro in na njej. Način medijskega predstavljanja je bil pri Humarjevih odpravah že nekako ustaljen. Močna navzočnost v nekaterih medijih, skoraj neposreden prenos dogajanja na internetu, v besedi in sliki, postopno dviganje napetosti, ustvarjanje dramatičnega razpoloženja in nato boj za življenje (beri: vzpon). To smo lahko doživeli že ob južni steni Daulagirija in prvi Humarjevi odpravi v Rupalsko steno Nanga Parbata pred dvema letoma, ko ga je gora prvič zavrnila. Tudi lanski Janu je bil v podobnem slogu; prav tako mu ni uspelo. Zanimivo je to, da se alpinistična javnost takrat, pa tudi zdaj, ni kaj dosti vključevala v dogajanje, čeprav je med alpinisti prav tako močno odmevalo kakor v splošni javnosti – razen seveda ob reševanju, ko je potekala prava meddržavna akcija in je bilo vključenih nekaj znanih alpinističnih osebnosti ter politikov, ki so nato skupaj dosegli, da Tomaž Humar ni za vselej ostal v steni Nanga Parbata.

Pomoč »unga od zgori«

Ta članek naj bi bil intervju s Tomažem Humarjem, vendar se nam na žalost kljub prošnjam ni oglasil. Pisati o znanih in že tolikokrat premletih dejstvih mogoče nima pomena, le toliko za osvežitev spomina, kako je vse skupaj okvirno potekalo. 2. julija se je v Pakistan odpravila ekipa, ki so jo poleg Tomaža Humarja sestavljali alpinist Aleš Koželj, hrvaški alpinist in snemalec Stipe Božič, zdravnica Anda Perdan, bioterapevtka Nataša Pergar ter novinarka Maja Roš. Aleša Koželja najbolj poznamo iz vzponov v južni steni Aconcague (6962 m) v Andih leta 2003 in letošnjega vzpona v severni steni Cholatseja (6440 m) v nepalski Himalaji, oba je opravil skupaj s Humarjem. Hrvaški alpinist Stipe Božič je vsekakor precej poznano ime še iz časov skupne države (npr. odprava na Everest leta 1979, osvojil vrh), velikokrat pa je sodeloval na himalajskih odpravah z Vikijem Grošljem ter ob tem stopil še na osemtisočaka K2 in Kangčendzengo. Zdravnica Anda Perdan je v zadnjih letih stalna spremljevalka Humarjevih odprav, Majo Roš poznamo s Karničarjeve odprave na Everest leta 2000 in kot avtorico knjige Prvi na smučeh z Everesta, vendar je po tistem zamenjala novinarsko hišo, o Nataši Pergar pa vemo to, da raziskuje avre plezalcev pri njihovih naporih ter že četrto leto spremlja energije Tomaža Humarja, kar koli že to pomeni. Je avtorica knjige Vidne in nevidne poti. Vsa dogajanja so bila spremljana prek interneta na Humarjevi spletni strani www.humar.com, na kateri si še vedno lahko ogledate potek odprave.

7. julija so prispeli pod Nanga Parbat in takoj naslednji dan se je že začela aklimatizacija v

Messnerjevi smeri, ki poteka v Rupalski steni levo od načrtovane Humarjeve smeri. Ob drugi aklimatizaciji sta Humar in Koželj dosegla višino 6800 m, ves čas pa so ju spremljali sneženje in slabe razmere. 18. julija sta se iz plazovite stene vrnila v bazo. In potem se je začelo čakanje. Nameravani odhod v steno 27. julija je bil predstavljen zaradi poslabšanja vremena. »V takšnem vremenu je nesmiselno tvegati – bil bi popoln samomor!« je izjavil naš alpinist. Sicer pa je bilo to jasno vsakemu alpinistu, še posebno tistim, ki so izkusili nekoliko višje vrhove. 1. avgusta se je vzpon v 4500 m visoki steni končno začel. Prva dva dneva je Tomažu Humarju šlo dokaj gladko, tretji dan pa se mu je kmalu nad 6000 m zataknilo. Zaradi slabih razmer ni mogel najti prehoda, ob tem pa je bilo seveda najbolj vprašljivo varovanje. Samohodec nima soplezalca, ki bi ga varoval z vrvjo ali mu kakor koli pomagal. Ni šlo ne gor ne dol, ujel se je v past velike stene, v kateri je bil povsem sam. Tako je bilo še nekaj naslednjih dni, ko je čepel v majhni snežni luknji in čakal na boljše vreme, razmere ali pa na pomoč »unga od zgori«. Po šestih dneh negotovosti je prišla v poštev predvsem tretja možnost, ki se je pokazala v obliki helikopterja pakistanske vojske. Helikopter je 10. avgusta Humarja potegnil iz stene in ga spet postavil na trdna (realna) tla. Seveda pa to ni bil mačji kašelj, predvsem zaradi pravil, da v Pakistanu s helikopterji ne rešujejo nad 5500 m; letenje otežujejo redkejši zrak ter razmere blizu stene. Pravilo so spremenili ali prekršili, to pravzaprav zdaj sploh ni toliko pomembno; v reševanje so se vključila nekatera znana alpinistična imena – največja zahvala gre predvsem Vikiju Grošlju -, vključila sta se tudi slovenski in pakistanski politični vrh. Tomaž Humar (spet) ni uspel, je pa preživel, kljub menda le 30 odstotkom možnosti za preživetje. So pa zato postali slavni pakistanski piloti, ki so veliko tvegali, in s tem nekoliko tudi naš Tomaž, ki je bil razlog za njihovo slavo, saj je reševanje v Nanga Parbatu odmevalo po svetu, najbolj pa seveda pri nas. Za Pakistance vsekakor dobra reklama, ki so jo tudi izkoristili; mogoče pa je to tudi začetek himalajske gorske reševalne službe. Slovenska javnost si je po rešitvi oddahnila, alpinistični krogi pa so še bolj zmajevali z glavo kakor

Aleš Koželj (arhiv www.humar.com)

nad zadnjim Humarjevim Nanga Parbatom. Kaj prida alpinističnih odzivov v javnosti nismo zasledili, razen objektivnega pisanja Tomaža Jakofčiča (Naš Tomaž), ki je bilo objavljeno na spletni strani www.gore-ljudje.net (tam je objavljena tudi večina člankov o tej temi) in v reviji Playboy (!), ter nekaterih izjav Vikija Grošlja, Dava Karničarja in Andreja Štremflja. Po himalajskih dogajanjih pa se je v slovenskih medijih razvila zanimiva polemika o smiselnosti tovrstnega početja, namreč o tako tveganih alpinističnih dejanjih, pojavila pa so se tudi vprašanja o stroških reševanja in plačniku le-teh; brali smo lahko mnenja priznanih strokovnjakov oziroma športnih psihologov, Tomaž Humar pa je zašel tudi v rumeni tisk, ki se po večini ukvarja z osebnim življenjem javnih osebnosti. Torej je naš trenutno najslavnejši alpinist postal zares prava javna oseba – potrditev tega je bilo povabilo v žirijo tekmovanja za miss Slovenije, na katerem je med drugim podelil lento miss interneta. Lahko bi rekli, da je naredil iz slame zlato; vprašanje je tudi, ali bi z uspešnim vzponom po novi smeri na Nanga Parbat sploh lahko toliko pridobil. Sam pravi, da ne. Sklep? Tomaž Humar je izjavil, da se bo z Nanga Parbatom še srečal. Novinarka bo lahko napisala knjigo o najzahtevnejšem helikopterskem reševanju v zgodovini himalajizma doslej, bioterapevtka o barvah in energijah »Ubijalske gore«, alpinisti pa si bomo končno lahko nekoliko oddahnili od nenehnih vprašanj laikov glede Humarja, njegovega vzpona in reševanja. Ah, pa še to – 1. septembra sta v Rupalsko steno Nanga Parbata vstopila ameriška pelezalca Steve House

in Vince Anderson ter po šestih dneh plezanja po prvenstveni smeri stopila na vrh Nanga Parbata, še dva dni pa sta potrebovala za sestop po Messnerjevi smeri nazaj do vznožja. Vzpon odmeva tudi v slovenski javnosti, predvsem zaradi predhodnega medijskega hrupa, povezanega s Humarjevimi vzponom.

Polemike v javnosti

Ob zadnji Humarjevi odpravi in vseh dogajanjih, povezanih z njo, se je postavilo veliko vprašanj, sprožale so se pravcate polemike in o tem je bilo veliko napisanega. Na žalost (ali na srečo) na marsikatero vprašanje nismo dobili odgovora in ga še ne bomo tako hitro. Mogoče se bo moralo zgoditi še nekaj »Humarjevih Nanga Parbatov«, da si bomo o nekaterih stvareh na jasnem. Tako splošna kakor tudi alpinistična javnost. Splošna javnost in tudi novinarji so se ukvarjali predvsem z vprašanji o stroških reševanja, smiselnosti tovrstnega početja in podobnih manj pomembnih zadevah. Ali bomo stroške plačali davkoplačevalci? Pa saj je vseeno, pri vseh neumnostih, ki jih počne država na naš račun, so ti stroški enaki nič. Poleg tega je denar, kolikor ga je že pač bilo, šel vsaj za koristno stvar – rešil je človeško življenje. Sem slišal, da bi bil Humar, če bi ostal za vedno v steni, tragični junak, zdaj, ko so ga rešili, pa je tragični bedak. Nekateri so celo mnenja, da je bolj cirkusant kot alpinist. Mogoče, nekaj pa je verjetno le potegnil iz tega, celo veliko več kot večina iz zares kakovostnih alpinističnih podvigov. Tudi v finančnem pogledu. Večkrat so se pojavile razne izjave o slovenski nevoščljivosti, ki bi naj bila na veliko navzoča pri slovenskih alpinistih oziroma tistih, ki njegovih dejanj ne odobravajo povsem. Tomaž Humar je namreč eden najboljših alpinistov na svetu, kakor smo lahko večkrat slišali, in to je lahko pravšen razlog za nevoščljivost. Pa bi prej rekel, da je tisto o nevoščljivosti običajna puhlica Slovencev, ki se pač ne morejo sprijazniti s tem, da vsi ne podpirajo njihovih dejanj. Mogoče je res eden najboljših, prej bi sicer lahko rekli, da je eden najpogumnejših, vendar pa vseeno eden izmed tisočih. Nekoliko se je treba ozreti naokoli, odpreti kakšno tujo plezalsko revijo (v Sloveniji je

na žalost ne premoremo), prelistati svetovne plezalske zbornike in verjetno bomo presenečeni, ko se nam bodo nenadoma razširila obzorja. Če se le nekoliko ozremo naokoli, bomo celo pri nas našli nekaj vrhunskih alpinistov, plezalcev, junakov vertikale in podobno. Na različnih področjih alpinizma. Mogoče bi mi kar zamerili, če bi jih zdaj tukaj omenil. In ti se veliko bolj posvečajo alpinizmu kakor pa medijski slavi. Sicer vemo, kako je z vrhunskostjo; nekaj jih je zares vrhunskih, ob njih pa je še nekaj takšnih, ki mislijo, da to so ali pa se o njih tako govori. Vzponi in dejstva pa vselej govorijo zase. Humar je brez dvoma odlični alpinist, za katerim je že lepa bera dobrih vzponov, prej ali slej pa vsak alpinist njegovega kova doživlja tudi neuspehe. Še posebno, ker se loteva vzponov, ki so objektivno nevarni, večina alpinistov pa se raje ukvarja s tehničnimi težavami. Ni sicer najprimerneje, da se alpinistični neuspehi dogajajo pred očmi javnosti, vendar si je Humar sam izbral takšen način alpinizma, poleg tega so tukaj pomembne tudi zahteve sponzorjev. Sponzorje namreč zanima predvsem medijska odmevnost, torej kolikokrat in kje se bodo pojavili. To vodi v nekakšno gladiatorstvo, ki smo mu bili priča tudi ob zadnjem Nanga Parbatu; toda če to pomeni moderni alpinizem, bo večina alpinistov verjetno raje ostala kar »staromodnih«. Nekateri sponzorje zanima končni rezultat oziroma uspeh odprave, druge pa predvsem medijska odmevnost dogodka in je uspeh nekega vzpona drugotnega pomena. Malo krvi jih ne moti. Stvar vsakega posameznika, se pravi v našem primeru alpinista, pa je, ali se je pripravil – in za koliko – prodati oziroma podrediti zahtevam sponzorjev. Tukaj seveda mora obstajati nekakšna meja, vendar je mnenje o njej zelo različno.

Alpinistična javnost Tomažu Humarju zagotovo ne zavida njegovih vzponov, je pa kritična do takšnega medijskega predstavljanja, kot smo mu bili priča pred kratkim. Predvsem vsebina poročanja v medijih je bila včasih že na meji slabega okusa in je med alpinisti zbujala celo posmeh. Na žalost takšen način meče precej čudno luč na ves alpinizem in ne samo na Humarjeve dosežke. Pred in med odpravo je bilo veliko izjav, ki so si včasih nasprotovale.

Že sam Humar se je v nekem intervjuju vprašal, ali je takšna medijska pozornost sploh potrebna, saj to zanj pomeni obremenitev. Dobro vprašanje; obremenitev je bila tokrat očitno prevelika. A ni prišla samo od medijev, temveč tudi od »konkurence«. Pod steno sta se namreč pojavila ameriška plezalca, ki sta imela enak cilj – Rupalsko steno Nanga Parbata. In tukaj nas jezi, da ob vseh informacijah, ki smo jih bili deležni, nikoli ni bilo govora o lanskem ameriškem poskusu v tej steni. Zamolčanje dejstev je hujše kot laž, sem prebral nekje. Eden od dvojice – Steve House – je s soplezalcem Bruceom Millerjem že lani preplezal steno do približno 7600 m, nato pa sta zaradi zdravstvenih težav sestopila po Messnerjevi smeri. Po nekaterih slovenskih alpinističnih merilih bi to lahko bila nova smer in zgodba bi bila končana. Vendar je bil to za Housa in Millerja le poskus in napoved dokončanja zgodbe. Letos se je House vrnil pod goro z Vinceom Andersonom. Sredi julija sta prišla v bazo, vzpon pa opravila v prvih dneh septembra. Njuna potrpežljivost je bila poplačana, navzočnost pa mogoče tudi vzrok, da je naš alpinist vstopil v steno v slabih razmerah. Čeprav je težko napovedati vreme za nekaj dni, bi Tomaž Humar na podlagi izkušnje lahko ocenil razmere v steni. Tehnična ocena smeri, ki sta jo po svojem vzponu podala Američana – skala VI in led 4 – pa govori o tem, da vzpon v dobrih razmerah sploh ne pomeni takšnih strašljivih težav, o kakršnih so ves čas govorili v slovenskih medijih. Kar pa zadeva nevarnost stene in razne napovedi o procentih možnega preživetja – vse to razvneja polemike med alpinisti in tudi v javnosti. Če je bilo našemu alpinistu že prej znano, da ima le 30 procentov možnosti, da preživi, potem naj ne bi vstopil v steno in nato ob težavah čakal na rešilni helikopter. Pokazal je namreč zelo veliko voljo do življenja in veselje ob rešitvi, ki se ne skladata z napovedmi o smrtnih nevarnostih. Res pa je, da je lahko vsaka stena nevarna, če se je ne lotimo na primeren način in ob pravem času. Eden izmed Humarjevih »brihtolov« je bil tudi: »Pomagaj si sam in bog ti bo pomagal!« Tokrat so mu morali pomagati drugi. Američana se z internetom in helikopterji nista kaj prida ukvarjala, temveč

predvsem s steno Nanga Parbata. Sicer pa je Steve House nekaterim slovenskim alpinistom dobro poznan, opravil je tudi nekaj odličnih vzponov z Markom Prezljem, leta 1989 pa je začel svojo plezalno pot v Mariboru, v katerega je prišel v sklopu izmenjave študentov. In se še vedno vrača. Za tiste, ki jih o fantu zanima kaj več, je nekaj na strani www.grivelnorthamerica.com.

Še veliko bi lahko razpredali o Nanga Parbata, Tomažu Humarju, vrhunskem in manj vrhunskem alpinizmu, nevarnostih v gorah, predvsem pa o alpinistični, gorniški etiki, o kateri je v zadnjem času vse manj slišati. Ob takšnih dogodkih vselej pogrešamo več alpinistične besede v širši javnosti. Vsekakor je internet medij sedanjosti, še bolj pa prihodnosti, vendar pa je razlika med uporabljanjem in izrabljanjem. Zagotovo bi bila celotna Humarjeva prigoda ob podobni medijski odmevnosti lahko predstavljena na sprejemljivejši način. Novinarji, ki sami niso alpinisti, tega po večini niso sposobni in jih zanima predvsem senzacionalizem. Ta pa s stavkom, ki ga je nekoč izrekel sam Tomaž Humar: »Pa sam plezat sem hotu!« nima več nobene zveze. Kljub vsemu Humarjevi »tihli« dosežki na Šiša Pangmi (2002), Aconcagui (2003) in letošnjem Cholatseju, ki so bili izvedeni brez medijskega hrupa, prav nič ne zaostajajo za drugimi njegovimi (dokončanimi) zgodbami. Lahko mu zaželimo le čim več dokončanih zgodb ter čim manj čepenja v snežnih luknjah in čakanja na rešilne helikoptere v prihodnosti. Neplezanih sten in smeri je namreč še veliko in čakajo. Tudi Tomaža Humarja. ○

